

Brev fra flygtningene på Støvring Højskole til borgerne i Støvring 1945

Skrevet og redigeret af Poul Christensen

Talsmanden for flygtningene på Støvring Højskole var af svensk afstamning. Han skrev på vegne af flygtningen under opholdet et brev, som han overlod til læge Hjort inden han rejste fra byen. Da han jo et stykke tid måtte betragtes som indbygger i kommunen, og da det i øvrigt giver en skildring af, hvorledes han selv har oplevet sin situation, er det her relevant at bringe brevet i sin helhed. Her i oversættelse.

Til det danske folk i Støvring.

Dette åbne brev retter jeg, som ældste flygtning i Støvring-lejren til det danske folk, da det fra min ungdom har været mig kært.

Allerede i min første tid som købmand i Reval og Riga for cirka 50 år siden, var jeg i regelmæssig forbindelse med fabrikker i København og andre byer i Danmark, og tænker endnu i dag gerne tilbage på den længst forsvundne tid. Jeg har dengang besøgt København nogle gange, og disse forretningsrejser står endnu i min behageligste erindring. De gav mig hver gang lejlighed til at tilbringe nogle behagelige dage sammen med danske venner.

I 1905, da Baltikum blev rystet af Esternes og Letternes revolution, måtte jeg opgive min forretning og forlægge mit arbejde til Sibirien, hvor jeg havde de bedste forretningsvenner i egen ved Tscheljabinsk ved Omsk, hovedsageligt danske firmaer.

Efter verdenskrigen, hvor ikke kun Rusland, men hele Europa var blevet rystet i sin grundvold, og kun Danmark og enkelte andre stater forblev uberørt af direkte krig, blev Rusland i løbet af de næste år hjemsoget af revolution og folkeopstande, hvorunder de estiske, lettiske, litauiske, finske og polske stater udskilte sig fra Rusland, hvorved jeg mistede forbindelsen til mine daværende danske venner, fordi jeg på grund af den politiske nyordning først måtte rejse til min baltiske hjemegn og endelig flytte til Gothenhafen (Gdynia).

Da det russiske angreb i slutningen af marts dette år satte ind på Gothenhafen, og russerne allerede var trængt ind i en del af byen, blev jeg tvunget til at flygte, og nåede lige den sidste damper fra Gothenhafen til Hela.

Fra opsamlingslejren på halvøen blev flygtningene efter nogle dages forløb overført af marinen til store transportbåde, og vi troede, at man ville transportere os hjem i riget.

Først på damperen erfarede vi, at vi havde kurs mod København, og jeg glædede mig allerede til at gense København, som jeg for mange, mange år siden som ung købmand havde besøgt flere gange, og hvor jeg havde tilbragt så behagelige dage med danske forretningsfolk, og mit hjerte slog kraftigere, da damperen passerede Københavns ærværdige fæstning, og da endelig det gamle København lå foran mig i sin skønhed og vores damper lagde til kaj.

Det var påskemorgen, da vi ankom til København. Byen og havnen lå endnu i dyb helligdagsstilhed, kun påskeklodderne fremhævede helligdagsstemningen i mig, og jeg måtte med magt tilbagetrænge mine tårer, thi jeg genså jo ikke mit kære København som fri mand, men som flygtning, hvilket jo efter vore dages begreber er ensbetydende med en uskyldig fange, der af

en ham helt ubekendt magt bliver holdt i fangenskab, og fuldkommen er berøvet sin personlige frihed.

Da vi endelig tredje påskedag blev indladet i jernbanetog, kom vi i den mørke nat til en lille by og blev ført til lejren, hvor vi kunne udhvile og til næste morgen efter den besværlige rejse.

Næste morgen bredte der sig i vores lejr den uofficielle efterretning, at vi i Danmark befandt os i den lille by Støvring, hvor vi til vores hjemrejse befandt os som den danske konges gæster.

Vi flygtninge var stolte af denne store ære, og følte os friere og mere beroligede, så meget desto mere, som vi nu igen kunne bevæge os som frie mennesker. Jeg så nu på denne kære lille by med sine pæne, smukke huse, og overalt åndene personlig frihed og orden, som det også gjorde før den første verdenskrig hos os på landet, og følte mig igen hensat til den gamle, skønne tid, og jeg har glædet mig over at den danske regering endnu havde forstået at holde sig uden for krigen, og derved kunnet skåne folket for den største elendighed.

Du kære danske folk ved jo slet ikke, hvor godt du har det i denne onde tid, som længe er gået hen over næsten alle folk på jorden, og aner ikke, hvad det vil sige i næsten 50 år som udeltagende menneske at måtte balancere mellem krige, revolutioner, folkeopstande og chikannerier for til slut at blive revet i stykker mellem møllesten.

Jeg selv går snart ind i det 77. leveår og har de sidste 50 år næsten hvert tiden år mistet frugterne af mit arbejde på grund af sådanne omstændigheder, og sidste gang var min påtvungne flugt hertil, kun kunnet medbringe, hvad jeg bar på kroppen.

Mine lidelsesfæller i lejren er hovedsageligt bønder, som er fordrevet fra deres gårde, og som har mistet alt, fordi deres huse er brændt og deres vogne under flugten blev angrebet af bomber og mordvåben. De andre flygtninge er håndværkere, husejere og købmænd, som ligeledes har mistet alt.

Så meget desto mere bedrøveligt er det at se, særlig i den sidste tid, at der blæser en kold vind af had og foragt mod flygtningene fra det danske folk, som var vi mindreværdige kreaturer og anmassende folk, der var kommet ind i landet, hvor vi dog som mennesker har den samme værdi som mennesker, som det tilsvarende borgerskab i Danmark.

Vore bønder er lige så erfarne i deres fag som den danske bonde, håndværkeren og købmanden ligeledes, og ingen af os flygtningen har endog den ringeste misundelse i hjertet, men er fyldt af taknemmelighed mod Gud og den danske konge, der så gæstfrit har åbnet sit land for os, for at lindre os i flugtens svære skæbne. Da vi kom til Støvring bad vi sågar om tilladelse til at afholde en takkegudstjeneste i den lille Støvring Kirke for kongen og det danske folk, hvad der desværre ikke blev tilladt os, trods det vi gerne ville have givet en god gave til kirken.

Det danske folk kan være overbevist om, at vi flygtninge længes efter vore hjemegn, men forhalingen af vores hjemrejse ligge ikke hos os, og når det engang bliver tilladt os at forlade dette land, vil vi medtage behagelige erindringer.

Jeg har selv bedt om to gange, at måtte blive løsladt fra lejren på grund af min fremskredne alder, og da min sundhed kræver en anden pleje, end den flygtningelejren kan byde, og fordi jeg må befrygte at komme til at falde flygtningeforvaltningen til last, men også for selv at kunne redde så mange år som muligt af de få, som jeg kan regne med.

Min uforanderlige sympati og kærlighed til Danmark ligger mig vel allerede i blodet, da mine forfædre var fra Sverige.

Flygtningelejren, Støvring, juli 1945

Alexander Falch, født i Dorpat, Balticum, 13. september 1869.

Om Alexander Falch nåede at få sit ønske opfyldt om at komme hjem, vides ikke, men der gik et par år, før Danmark kunne sige farvel til sine uindbudte gæster, og da var hen en gammel mand. Bemærkningen om, at flygtningene skulle være den danske konges gæster lyder noget naiv, men måske har man virkelig troet på, at man var velkomne. Køligheden fra naboernes side var ægte nok. Under krigen havde der været soldater såvel på Højskolen som i Missionshuset, ganske unge mennesker ned til 16 år. Iblandt disse var frivillige georgiere og lillerussere, som først havde været i tysk fangenskab, men så var gået over til fjenden. Endelig var der en gruppe indespærrede russiske krigsfanger på Højskolen, som sultede, og som beboerne i byen smuglede fødevarer ind til.

Når man betænker, at Støvring i 1940'erne var en ret lille by, er der ikke noget at sige til, at man endelig trak vejret, da de sidste fremmede endelig 20. august 1945 forlod byen.

Byen Dorpat, hvor Alexander Falch kom fra, hedder nu Tartu og ligger i den sydøstlige del af Estland. Det er interessant at "gå" en tur i den gamle by via GoogleEarth "Street View".